

Inleiding

Journalisten willen drones gebruiken. Bijvoorbeeld om opnamen te maken van een groot snelwegongeluk, van een fabrieksterrein na een ontploffing, of van een dijkdoorbraak. Van de volgende Elfstedentocht kan verslag worden gedaan met een drone die boven een weiland langs het parcours hangt, op veilige afstand van het publiek. Nieuwswaardige situaties waarbij de journalist zelf niet dichtbij kan komen. De BBC werkt al enige tijd met drones. Anders dan in ons omringende landen kunnen journalisten op dit moment in Nederland echter geen drones gebruiken voor nieuwsgaring. De huidige regelgeving – die in 2013 is vastgesteld – maakt journalistiek gebruik van drones onmogelijk. Een particulier mag momenteel zonder overheidsbemoediging met een drone opnamen maken. Maar een professionele journalist mag dat niet doen zonder een weken tevoren aangevraagde ontheffing en voorafgaande meldingen aan diverse overheidsinstanties.

Privacy

Het gebruik van drones voor het maken van opnamen ligt in het verlengde van het maken van opnamen vanuit een hoog gebouw, vanuit een helikopter, vanuit een vliegtuigje, vanuit een hoogwerker of met een uitschuif-statief waarmee een camera ruimschoots boven het maaiveld kan komen. Naar aanleiding van een motie heeft de regering eind 2013 aangegeven onderzoek te laten doen naar de vraag of de huidige wettelijke kaders voor het gebruik van camera's op drones met het oog op privacy toereikend zijn. Daarbij zal de wet- en regelgeving in de ons omringende landen in kaart worden gebracht. Journalisten kennen de discussie over privacy als geen ander. Dat is geen principieel nieuw aspect. De discussie over privacybescherming is belangrijk en privacy kan een beperking voor een journalist betekenen die hem belet opnamen te maken of gemaakte opnamen openbaar te maken. Maar het is géén principiële belemmering voor journalisten om een drone te gebruiken. En de overheid mag daarom niet op voorhand deze vorm van nieuwsgaring onmogelijk maken met een beroep op privacybescherming.

Veiligheid

De huidige regelgeving over gebruik van drones is vooralsnog – helaas – uitsluitend ingestoken vanuit het oogpunt van luchtveiligheid. Voor het laten opstijgen van een drone gelden dezelfde eisen als voor het laten opstijgen van een helikopter. De regelgeving die sinds 2 juli 2013 geldt is behoorlijk beperkend. Gebruik van een drone door een journalist zonder ontheffing is strafbaar, er staat maximaal zes maanden celstraf en een boete van maximaal € 7.800,= op. De Inspectie Leefomgeving en Transport (IL&T) kan een ontheffing verlenen. Daar zijn stringente voorwaarden aan verbonden. Er moet een opleiding worden gedaan en een praktijkexamen. De drone dient gekeurd en geregistreerd te worden, en er moet een *operational manual* worden geschreven. In de ontheffing van IL&T worden beperkingen voor het daadwerkelijke gebruik van de drone opgenomen, met name dat er 150 meter afstand moet worden gehouden van mensen en gebouwen. Maar met een ontheffing van IL&T is de drone-gebruiker er nog niet. Op grond de Wet Luchtvaart is het namelijk verboden op te stijgen of te landen, anders dan van een luchthaven. De provincie kan van dat verbod een ontheffing verlenen (een zogeheten Tijdelijk Uitzonderlijk Gebruik ofwel TUG-ontheffing). Iedere provincie heeft hiervoor eigen beleid ontwikkeld. De aanvraag daarvoor dient een aantal weken tevoren te worden gedaan: in de praktijk kan de beoordeling zes weken duren. De regels hiervoor

verschillen per provincie. En dan moet de vlucht ook nog eens vijf dagen tevoren worden gemeld aan de verkeersleiding (NOTAM) én 24 uur tevoren aan de burgemeester, IL&T en de Luchtvaartpolitie.

Vrijheid van nieuwsgaring

Het inzetten van drones voor nieuwsgaring is op deze wijze feitelijk volledig uitgesloten. Dat is een inperking van de vrijheid van nieuwsgaring die niet voldoet aan de eisen die daaraan in het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens worden gesteld. Aan dat grondrecht mogen beperkingen worden gesteld, maar die beperkingen moeten wel voldoen aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. En daar is momenteel geen sprake van. Principieel bezwaar tegen de huidige regelgeving is dat journalisten voor hun nieuwsgaring niet afhankelijk moeten zijn van de toestemming van de overheid. En het is bepaald onwenselijk dat de overheid exact weet waar en wanneer journalisten aan de slag gaan.

Er is op zichzelf geen bezwaar tegen dat professionele drone-journalisten moeten voldoen aan strenge eisen op het gebied van opleiding, keuring, verzekering etc. Journalisten die drones gebruiken realiseren zich terdege dat er hoge eisen gesteld mogen worden aan veiligheid, en dat de overheid daar een rol in heeft. Vergelijk het met het autoverkeer. Iedereen die achter het stuur wil, moet een rijbewijs halen. Alle auto's moeten regelmatig gekeurd worden, en de eigenaar moet verzekerd zijn. Wie de weg op gaat, moet zich aan alle verkeersregels houden. Maar de automobilist die een ritje wil maken hoeft daarvoor niet weken tevoren toestemming te vragen per provincie waar hij wil rijden.

De oplossing

Met de volgende aanpassingen is de regelgeving weer werkbaar. In plaats van minimaal 150 meter dient er minimaal 50 meter horizontale afstand te worden gehouden van gebouwen en mensen. Dat is ruimschoots voldoende om de veiligheid van gebouwen en mensen niet in gevaar te brengen. Een journalist die een 'drone-rijbewijs' heeft, die verzekerd is en die zijn drone door de overheid heeft laten keuren, moet zijn drone gewoon kunnen gebruiken. Natuurlijk moet hij zich daarbij aan de 'verkeersregels' houden. Maar hij moet niet verplicht zijn nog andere ontheffingen aan te vragen of andere meldingen te doen bij overheidsinstanties. Met deze wijzigingen zal de Nederlandse regelgeving voldoen aan het grondrecht van journalistieke nieuwsgaring.

De Nederlandse Vereniging van Journalisten en de Nederlandse Vereniging van Fotojournalisten hebben de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu bij brief van 27 februari 2014 opgeroepen om de regeling aan te passen, zodat weer een werkbare situatie ontstaat. De voorgestelde wijzigingen kunnen eenvoudig worden opgenomen in een aanpassing van de Regeling Modelvliegen die sinds juli 2013 geldt. Cruciaal is dat drone-journalisten voordat ze op het nieuws afgaan niet hoeven te wachten op toestemming van de provinciale overheid. Het nieuws wacht immers niet.

**Otto Volgenant is partner bij Boekx Advocaten Media & IP.*

Hij adviseert de NVJ en de NVF over het gebruik van drones door journalisten.